

1984/85:95

Tisdagen den 12 mars

Kl. 15.00

1 § Uppskov med besvarande av frågorna 1984/85:371, 398, 402, 405 och 410

Anf. 1 TALMANNEN:

På grund av att industriminister Thage Peterson är sjuk måste besvarandet av Jens Erikssons, Karl Boos, Lars-Ove Hagbergs, Hans Peterssons i Hallstahammar och Bo Finnkvikts frågor uppskjutas till ett senare sammanträde.

2 § Meddelande om svar på interpellationerna 1984/85:97, 98 och 100

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Interpellationerna 1984/85:97, 98 och 100 kommer på grund av utlandsresor inte att besvaras inom föreskriven tid. De tre interpellationerna besvaras den 25 mars.

3 § Svar på fråga 1984/85:404 om förmedlingen av arbeten inom transportsektorn

Anf. 3 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Ing-Marie Hansson har frågat mig hur jag ser på tillämpningen av lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling inom transportsektorn och om jag är beredd att vidta åtgärder för att förbättra förhållandena. Ing-Marie Hansson har ställt sin fråga mot bakgrund av att det inom vissa branscher skulle ha vuxit upp en omfattande olaglig arbetsförmedling.

I princip skall all förmedling av arbete ske genom den offentliga arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingslagen ger emellertid visst utrymme för att bedriva förmedling även i andra former. Tillstånd till sådan förmedling lämnas normalt av arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), som också sköter tillsynen av att lagen efterlevs. Det ankommer på AMS att anmäla misstänkta brott mot lagen till allmänt åtal.

Tisdagen den
12 mars 1985

*Om förmedlingen
av arbeten inom
transportsektorn*

AMS har under år 1984 genomfört en utredning om olaglig arbetsförmedling inom åkeribranschen i Stockholmstrakten. AMS har funnit anledning att titta närmare på 33 företag. Av dessa har sju anmälts till åtalsprövning och ett uppmanats att upphöra med verksamheten. Övriga ärenden är ännu inte färdigutredda. Jag förutsätter att AMS bevakar att lagen efterlevs även i andra delar av landet.

Stockholms tingsrätt har i dom den 18 februari 1985 ogillat åtalet mot ett av de anmälda företagen. Domen har inte överklagats.

Självfallet måste olaglig arbetsförmedling beivras, men det effektivaste sättet att bekämpa den är enligt min mening att göra den offentliga förmedlingen effektivare. Inom arbetsmarknadsverket genomförs nu, inom ramen för det s. k. serviceprogrammet, en mängd åtgärder för att göra arbetsförmedlingen effektivare och mer serviceinriktad. Med en väl fungerande offentlig arbetsförmedling är jag övertygad om att det inte kommer att finnas någon egentlig marknad för olaglig arbetsförmedling.

Regeringens åtgärder för att komma till rätta med olaglig arbetsförmedling inriktas därför mot att understödja den utveckling som nu pågår inom arbetsförmedlingen. Detta kommer till uttryck bl. a. i att arbetsmarknadsverkets tekniska resurser förstärks och att en långsiktig personalplan läggs fast.

Anf. 4 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det andas tillförsikt och tilltro till omorganisationen och det arbete med att effektivisera arbetsförmedlingen som pågår och som naturligtvis är oerhört värdefullt.

Den fackliga organisationen inom transportsektorn har under många år arbetat just med dessa frågor och bedrivit ett väldigt aktivt arbete för att komma till rätta med problemen. Det kan vara riktigt att det från statsrådets sida så klart slås fast i svaret att en olaglig arbetsförmedling måste beivras. Uppenbarligen är det svårigheter med att, trots stort utredningsarbete, kunna så att säga komma åt de företag som man menar har bedrivit olaglig verksamhet.

Det är naturligtvis viktigt att man har en arbetsförmedlingsverksamhet som garanterar att de avtalsenliga villkoren uppfylls. Det är också viktigt att de anställda kan garanteras den kostnadsfria arbetsförmedling som alla löntagare i vårt land har rätt till. Det finns vissa sektorer där det kanske är särskilt svårt att organisera sådant, och dit hör den typ av verksamhet som råder inom transportsektorn, med ofta snabbt uppkommande behov, obekväma arbetstider och specifika krav på transportresurser.

Jag anser att det faktiskt inte bara, som det framgår av svaret, är en fråga om att effektivisera arbetsförmedlingarna. Verksamheten måste också vila på ett förtroende mellan företagen inom branschen för att de accepterar denna modell och aktivt deltar i arbetet att förbättra arbetsförmedlingens möjligheter genom att ge den underlag. Därför är det oerhört viktigt att åkeriägarna också ansluter sig till detta synsätt och på allt sätt bidrar till att underlätta för arbetsförmedlingarna att få kännedom om olika behov och

krav för att dessa skall kunna sprida information och fungera i sin verksamhet.

Jag vill fråga om statsrådet ändå inte anser att det finns anledning att följa upp det här området och kanske också se över hur lagstiftningen ser ut utifrån de konkreta förhållandena i branschen.

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag tycker precis som Ing-Marie Hansson att det är viktigt att de regler och bestämmelser som vi har kommit överens om för arbetsförmedlingarna här i landet följs inom alla branscher. Vi vet av erfarenheter från många andra länder att den offentliga arbetsförmedlingen spelar en mycket stor roll och att privata arbetsförmedlingssystem inte är till gagn för de arbetssökande.

Sedan har vi vissa undantag. Ibland är givetvis gränserna svåra att dra. I det aktuella fallet har man kommit fram till att det inte handlar om olaglig arbetsförmedling utan om personer som är anställda och som under en mindre del av sin arbetstid har varit tillfälligt utlånade. Arbetsgivaren har dock betalat sociala avgifter och på annat sätt skött sig som man skall göra.

Det är också viktigt att betona att för att arbetsförmedlingen skall kunna fungera på ett bra sätt både för arbetsgivare och för arbetssökande, måste kanske arbetsförmedlingen vara litet mer flexibel i sättet att jobba än man har varit tidigare. Det har man börjat med under de senaste åren. Det gäller bl. a. just åkeribranschen, där man i Stockholmsområdet t. ex. har arbetsförmedlingar på Södermalm och på Norrmalm som öppnar väldigt tidigt på morgonen för att kunna tillgodose de behov som finns.

Jag delar alltså uppfattningen att det är viktigt att vi ser till att lagen fungerar och ingriper när det är befogat, men samtidigt måste vi säga oss att det behövs en väldigt bra offentlig arbetsförmedling för att klara det här. Det är bara den som på sikt garanterar att vi slipper olaglig arbetsförmedling.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1984/85:411 om sysselsättningen i Karesuando-området

Anf. 6 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bruno Poromaa har frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder i syfte att förbättra sysselsättningsläget inom Karesuando församling och de till Karesuando närliggande områdena.

Karesuando tillhör ett av de besvärligaste områdena i hela landet när det gäller sysselsättningen. Regeringen är också medveten om detta, och redan i november 1982 beslöt regeringen att avsätta 3 milj. kr. för att stiftelsen Samhällsföretag skulle kunna utföra en ny verkstadsbyggnad för Formelprodukter i Karesuando.

Riksdagen beslöt i anledning av regeringens proposition 1982/83:120 om

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

Om sysselsättningen i Karesuando-området

*Om sysselsättning-
en i Karesuando-
området*

utveckling i Norrbotten att bl. a. inrätta en särskild delegation – Af/Ami-LKAB i Malmfälten – för att ta hand om övertalig personal från Luossavaara-Kirunavaara AB (LKAB). Bland de övertaliga kom några från Karesuandoområdet, och de återvände huvudsakligen dit efter uppsägningarna från LKAB. Den särskilda delegationen har lagt ned mycket arbete på att hjälpa varje enskild person – även de från Karesuando – till arbete eller utbildning.

Regeringen har i årets budgetproposition (prop. 1984/85:100 bil. 12 s. 115–116) föreslagit att delegationen skulle få förlänga sin verksamhet i högst två år. Delegationen föreslås få en delvis ny organisation och en delvis ny inriktning. Delegationen bör kunna stödja utvecklingsprojekt även om de inte har någon anknytning till LKAB-anställda. Delegationens verksamhetsområde är Pajala och malmfältskommunerna Gällivare och Kiruna. Om riksdagen bifaller förslaget kommer delegationens arbete att ge goda utvecklingsmöjligheter även för kommundelar som Karesuando med omgivande trakter.

Ansvar för en framtida positiv utveckling i Karesuando delas av de regionala myndigheterna i Norrbotten och Kiruna kommun. Regeringen är också klart medveten om problemen i Karesuando och följer därför noga utvecklingen.

Anf. 7 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag skall be att få tacka arbetsmarknadsministern för det svar som jag har erhållit på min som jag betraktar det svåra fråga.

Den främsta anledningen till att jag ställde frågan var att jag ville väcka regeringens och riksdagens uppmärksamhet beträffande den situation som råder på arbetsmarknaden i Karesuando och närliggande områden utefter Lainio och Muonio älvdalar.

Det tillhör kanske sällsyntheterna att man ställer en fråga om en enskild församling. Jag gör det dock mot bakgrund av att Karesuando församling fram till 1971, då den sammanslogs med Kiruna kommun, utgjorde en egen kommun. Arbetslösheten har alltsedan 1960-talet varit kroniskt hög, men vid den tidpunkt då Karesuando utgjorde en egen kommun vidtogs åtgärder i olika former för att främja sysselsättningen. Kommunsammanslagningen har inneburit att den uppmärksamhet som Karesuando tidigare rönt nära nog har försvunnit.

Detta område är inget litet område. Till ytan är det lika stort som ett flertal av våra befolkningsrikaste län. Området bebos endast av drygt 1 000 människor. På grund av deras fåtal inom detta stora område, som därtill ligger så långt ute i periferin, hörs sällan eller aldrig deras krav på arbete. Det kravet möter man dock när man besöker området. Få är de som sitter i den här kammaren som någonsin hört talas om deras problem. Än färre är de som har besökt detta område.

I riksdagens protokoll har jag gått långt tillbaka i tiden och därvidlag kunnat konstatera att Karesuando har nämnts endast vid ett fåtal tillfällen i förbigående.

Av de areella näringarna är renskötseln rätt betydande, och den nyttjas

fullt ut. I det närmaste saknas förutsättningar att bedriva de typiska glesbygdsnäringsarna jordbruk och skogsbruk.

Två industriella arbetsplatser av betydelse finns inom området, nämligen ett sågverk, med ett tjugotal anställda, och så Formelprodukter inom Samhällsföretagsgruppen med 26 anställda och med sin inriktning på arbetshandikappade och annan svårplacerad arbetskraft. Formelprodukter är således den största industriarbetsplatsen, och företaget har inom sin anläggning utrymme för ytterligare sex sju anställda utan att nämnvärda extra investeringar behövs.

Det stora avståndet mellan Kirunaområdet och Karesuandoområdet – närmare 20 mil, dvs. nästan lika långt som mellan Stockholm och Örebro – gör också att daglig arbetspendling är omöjlig. De två områdena är med andra ord regioner för sig, med egna lokala arbetsmarknader.

Anf. 8 TALMANNEN:

Man har bara tre minuter till sitt förfogande i en frågestund.

Anf. 9 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Jag ville med frågan markera nödvändigheten av att malmfältsdelegationen bevaras ytterligare en tid. Det finns onekligen arbetsuppgifter för denna delegation.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1984/85:428 om arbetsmarknadspolitiska åtgärder i Fagersta och Hallstahammar

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Thure Jadestig har frågat mig vilka arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan vidtas för att stödja Bergslagskommunerna Fagersta och Hallstahammar.

Bakgrunden till frågan är situationen vid Avesta AB som kan innebära att arbetstillfällen försvinner i Fagersta. Detsamma gäller för Bulten AB i Hallstahammar.

Några MBL-förhandlingar om personalminskningar har dock ännu inte inletts.

Enligt vad jag har erfarit har ett arbete inletts regionalt för att bl. a. bedöma behovet av insatser på de aktuella orterna. Länsmyndigheterna räknar med att detta arbete skall slutföras under april månad.

De arbetsmarknadspolitiska insatser som då kan bli aktuella är för det första en intensifierad arbetsförmedling för att hjälpa enskilda personer att få nya arbeten. Arbetsmarknadsutbildningen kommer därvid att vara ett viktigt instrument för att förbättra möjligheten att få ett arbete för dem som kan

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

Om arbetsmarknadspolitiska åtgärder i Fagersta och Hallstahammar

Tisdagen den
12 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadspolitiska åtgärder i Fagersta
och Hallstahammar*

komma att bli arbetslösa. Även andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan komma att utnyttjas såsom AMI-insatser, beredskapsarbeten m. m.

Jag vill vidare erinra om att regeringen i samband med propositionen om strukturförändringar inom specialstålsindustrin m. m. beslöt att bemyndiga kursstyrelserna i Bergslagslänen att fastställa lokala läroplaner. Därigenom har möjligheterna ökat att inom arbetsmarknadsutbildningens ram anordna kurser inriktade efter ett lokalt behov. Efter regeringens förslag i samma proposition avsatte riksdagen 25 milj. kr. för särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen. Styrelsen för teknisk utveckling och statens industriverk har fått regeringens uppdrag att medverka i utvecklingsarbetet i Bergslagen. SIND skall bl. a. initiera och samordna länsövergripande projekt, särskilda branschinsatser och företagsutvecklande aktiviteter. STU skall bl. a. samordna och initiera åtgärder för teknikutveckling och teknikspridning i regionen. De båda myndigheterna disponerar 10 milj. kr. vardera av de medel som riksdagen avsatte. Hittills har beslut tagits för ca 12 milj. kr. bl. a. avseende företagsvisa insatser samt generella teknikspridningsprojekt. Vidare har ett investmentbolag – Bruksinvest AB – bildats i Bergslagen med 100 milj. kr. till sitt förfogande.

Tyvärr måste jag i dag upprepa den kritik som jag i en frågestund för tre veckor sedan gav uttryck för här i kammaren av hur arbetet med Bruksinvest hittills har skötts. Det är klart otillfredsställande att de medel som står till förfogande för att skapa nya arbetstillfällen i Bergslagen inte utnyttjas.

Anf. 11 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Hallstahammar och Fagersta är två Bergslagskommuner som under en 8–10-årsperiod har drabbats mycket hårt. De senaste inskränkningarna inom kommunernas basindustrier känns naturligtvis mycket oroande. Orterna har mist ungefär 3 000 arbetstillfällen vardera under den nämnda perioden.

Jag är naturligtvis medveten om att det krävs både regionalpolitiska och näringspolitiska insatser, och vi har stora förväntningar på regeringen i dessa avseenden. Det finns också ett flertal projekt i Fagersta, men byråkratin lägger här hinder i vägen. Jag delar den kritik som statsrådet riktar emot Bruksinvest.

Men jag vill också säga att Hallstahammar och Fagersta inte är de enda kriskommunerna. Dit bör också Norberg och Skinnskatteberg räknas. Längs Kolbäcksådalen finns ett bälte av orter som har det mycket besvärligt.

I Hallstahammar har vi ett bärande industriprojekt, Mälarply. Om man vill föra en aktiv näringspolitik har det här projektet stora förutsättningar att ingå i en sådan. Enligt vår mening måste regeringen använda de näringspolitiska medlen så att projektet kan komma i gång. Vi kommer att kämpa hårt för att även Hallstahammar införlivas i den s. k. Bergslagskommunsorganisationen. Statsrådets svar, där hon till stor del uppehåller sig vid Bergslagspropositionen, tolkar jag så att förhoppningsvis både Hallstahammar och Surahammar skall kunna ingå i den organisationen. Regeringen har ju möjligheter att ta initiativ i det sammanhanget och behöver inte avvakta riksdagens ställningstagande.

Kortsiktigt måste vi förlita oss på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Jag hoppas verkligen att utbildning, vägarbeten o. d. kommer till stånd.

När det gäller MBL-förhandlingarna om personalminskningar vill jag nämna att dessa har inletts. Det är inte bara Bulten i Hallstahammar som har angett klara riktlinjer för att man skall minska personalen med 200 personer. I landstingets inrättningar har man MBL-förhandlat om 200 jobb, och KF har permitterat 40 personer vid sin fabrik.

För Hallstahammars del är det trots allt glädjande att arbetsmarknadssituationen vid Volvo i Köping är bra. Det löser enskilda problem, men de kommunalpolitiska står kvar. Därför behövs det näringspolitiska åtgärder i de här regionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1984/85:454 om ökad utbildning av tekniker för tekoindustrin

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag är beredd att föreslå snabba åtgärder för att öka utbildningen av tekniker för tekoindustrin.

Tekobranschens utveckling och personalsituation bevakas kontinuerligt av en arbetsgrupp inom regeringskansliet. Branschen har under många år fått olika slag av statligt stöd.

I samband med statsmakernas beslut att trappa ner det s. k. äldrestödet beslutades om särskilda medel till arbetsmarknadsutbildning för utbildning av nyanställda inom branschen. Såväl för föregående som för innevarande budgetår har 7 milj. kr. avsatts för sådan utbildning. I årets budgetproposition har regeringen föreslagit oförändrat belopp. Nyrekryteringen underlättas också genom en rad olika AMU-kurser med inriktning mot tekoindustrin. Inom ramen för dessa medel bör även kompletterande utbildning för nyanställda tekniker kunna anordnas.

För att vidareutbilda de redan anställda kan den s. k. flaskhalsutbildningen användas. Vid flaskhalsutbildning kan bidrag lämnas för både utbildnings- och lönekostnader.

Behovet av tekniker inom data- och elektronikområdet är dess värre inte enbart hänförligt till tekoindustrin. Bilden av bristen på tekniska tjänstemän är dock oklar. Regeringen har i december 1984 uppdragit åt Ingenjörsvetenskapsakademien att allsidigt belysa teknikerbristen. En redovisning skall lämnas i augusti månad 1985.

Under de senaste åren har dock antalet utbildningsplatser för både gymnasie- och civilingenjörer ökat kraftigt. Det tar emellertid tid innan detta får någon mer direkt effekt på arbetsmarknaden.

Teknikerutbildning med direkt inriktning mot tekoindustrin ges, efter vad jag har inhämtat, dels vid högskolan, dels vid gymnasieskolan i Borås.

Vad gäller frågan om ett centrum för tekoutbildning har jag erfarit att länsarbetsnämnden i Älvsborgs län, inom ramen för tilldelade medel från det s. k. 100-miljonersanslaget för åtgärder som syftar till att stimulera rekrytering till industrin, har avsatt medel till en utredning om behovet av ett sådant centrum. Samtliga länsarbetsnämnder skall denna månad redovisa resultaten av sina åtgärder inom nämnda anslag.

Anf. 13 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Bakgrunden till frågan är de problem som tekoföretagen har när det gäller att få tag på utbildad arbetskraft när man har behov av sådana. Tekoindustrin är ju en industri i utveckling, där det har hänt och händer ganska mycket. Därför krävs det rätt avancerade tekniker och ganska många sådana. Åldersstrukturen inom tekoindustrin är också sådan att en hel del kunnigt folk försvinner från branschen, och då behöver man naturligtvis få in nya krafter.

I svaret sägs att man skall utreda om det finns behov av ett sådant centrum som jag nämnt i min fråga. Jag skulle vilja påstå att det är dokumenterat att det krävs ett centrum för utbildning inom tekobranschen. Att detta centrum bör ligga i Sjuhäradsbygden och Borås anser jag vara självklart, eftersom det är där vi har det största kunnandet och den mesta verksamheten på detta område. Ett centrum för tekoutbildning skulle vara till nytta för högskolan och gymnasieskolan men också i hög grad för Chalmers tekniska högskola, som inte ligger så långt ifrån Sjuhäradsbygden. Textilforskningsinstitutet skulle också ha nytta av detta. Det är alltså många intressen som skulle gagnas.

Man har en gammal maskinpark som inte alls är till fyllest och som inte svarar mot kraven i en modern utbildning. Som framgår av svaret ges teknikerutbildning med inriktning mot tekoindustrin vid högskolan i Borås. Men om de förhoppningar som kan finnas på denna utbildning skall kunna infrias krävs det att man får en modern teknisk utrustning. I annat fall kommer de som utbildats där inte att kunna vara till den nytta för industrin eller för sig själva som de borde vara. Det finns i dag 90 utbildningsplatser och i höst 135, men det krävs också att man har teknisk utrustning som gör det möjligt att förmedla de kunskaper och färdigheter som behövs för att eleverna sedan skall kunna fullgöra sina jobb. Om textilindustrin skall ha en framtid måste denna utbildning ges det innehåll som krävs. Utbildningen är utan tvivel ett nålsöga för textilindustrin.

Det sägs i svaret att Älvsborgs län skall få medel till en utredning från 100-miljonersanslaget. Kan vi få en tiondel av dessa hundra miljoner för investeringar i en högskola skulle vi kunna skapa förutsättningar för en rekryteringsbas. Jag tycker att det är klart dokumenterat att det finns ett behov av utbildning och skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern om hon är beredd att hjälpa till att skaffa fram de resurser som krävs för en teknisk utbildning i ett sådant här centrum, som då förläggs till Borås.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, som Lennart Brunander säger, att utbildning är något av det viktigaste som finns för att den här branschen skall kunna utvecklas. Det gäller också många andra delar av vårt näringsliv. Det är också därför som den socialdemokratiska regeringen har lagt om tekostödet från det gamla mer passivt inriktade äldrestödet till att bli ett mer framåtsyftande stöd med bl. a. möjligheter till utbildning. Utöver detta gör vi också andra insatser. Glädjande nog kan man säga att möjligheten att utbilda redan anställda – den s. k. flaskhalsutbildningen, som just är avsedd för att utbilda personal inom de yrkesgrupper där det råder brist på utbildat folk – i ökande grad utnyttjas av tekoindustrin. 80 företag i Älvsborgs län har prövat på den här utbildningen under detta år, och flertalet av dessa företag är just tekoföretag. Jag tycker att det är en alldeles riktig utveckling.

100-miljonersanslaget som är avsett för att stimulera rekrytering, intresset för industri m. m. har redan utnyttjats. Det finns alltså inte någon möjlighet till ytterligare utdelning därvidlag. Inom ramen för de medel som tilldelats Älvsborgs län har man, som sagt, gjort en utredning om behovet av ett tekocentrum. Inom regeringskansliet förväntar vi oss att under den här månaden få in bedömningar och rapporter från alla län, även från Älvsborgs län, av vilka framgår vad man dragit för slutsatser när det gäller de här pengarna och de utredningar och andra insatser som har gjorts. Vi har alltså ännu inte fått in några sådana rapporter. Det är ju tänkt att ett sådant här centrum skall bidra till att anställda inom tekobranschen får en kompletterande utbildning. Vidare är det avsett för att tillhandahålla en viss gemensam service och för att förmedla kunskaper och information. Vi får väl när vi så småningom får in redovisningarna i fråga se vilka bedömningar regeringskansliet kan göra.

Anf. 15 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för beskedet från arbetsmarknadsministern om att vi ändå är överens om att utbildning är någonting viktigt och att den är nödvändig för att vi skall kunna utveckla vår industri och kunna konkurrera. Men sedan säger arbetsmarknadsministern att regeringen har lagt om stödet till tekoindustrin. Ja, man har dragit ned på stödet till tekoindustrin. På utbildningssidan använder man sig av vissa AMS-resurser, och det är naturligtvis väldigt bra. Även den s. k. flaskhalsutbildningen tycker jag är bra. Men det räcker inte med dessa stödformer utan det måste också finnas en bas för det hela. Det måste finnas en samlad teknisk utbildning på tekoområdet. Det räcker inte med textilinstitutet och högskolan. Det behövs en förstärkning. Det behövs helt enkelt större resurser, och det är det som jag är ute efter.

De 100 miljonerna är redan slut, säger arbetsmarknadsministern. Ja, det var väl vad jag trodde. Det ser ju väldigt bra ut om det i svaret sägs att det finns 100 miljoner. Men de pengarna är alltså inte tillgängliga. Är arbetsmarknadsministern beredd att hjälpa till, så att vi får nya pengar?

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

Om ökad utbildning av tekniker för tekoindustrin

Tisdagen den
12 mars 1985

*Om svavelut-
släppen från Karls-
hamns oljekraft-
verk*

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! De hundra miljonerna har – det framgår mycket klart av svaret – använts de år under vilka de är avsedda att användas. I Älvsborgs län har pengar, bl. a. inom ramen för nämnda anslag, gått till att utreda just frågan om ett tekocentrum. Det måste ju vara ett väldigt bra sätt att använda pengarna på – åtminstone om man tycker att tekoindustrin är viktig. Jag upprepar att man ännu inte redovisat sina bedömningar av den utredning som gjorts på detta område. Vi måste självfallet vänta tills vi har en sådan redovisning.

Det är riktigt att vi har dragit ned på det s. k. äldrestödet till tekoindustrin. Det är en alldeles nödvändig utveckling. Det som skiljer äldrestödet från de nya stödformerna är just att de senare syftar till att utveckla den del av tekoindustrin som har framtiden för sig, som kan stå på egna ben och som inte förutsätter ett ständigt subventionerande från statens sida. Den politiken trodde jag att vi här i kammaren var överens om – dvs. att det är de industrier som kan klara sig själva både på exportmarknaden och på hemmamarknaden som vi skall stödja.

Anf. 17 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Egentligen är det väl inte en debatt om äldrestödet som vi skall ha i dag. Jag måste dock göra ett tillrättaläggande. Arbetsmarknadsministern trodde nämligen att vi var överens här i kammaren om en minskning av äldrestödet för att på det sättet minska stödet till tekoindustrin. Det har vi faktiskt inte varit överens om. Det finns ju många små företag, och de är betjänta av den här typen av stöd. De har inte möjlighet att dra nytta av de många andra, mera krångliga stöd som finns.

Men tillbaka till det här med utbildningen och ett utbildningscentrum i Sjuhäradsbygden. Arbetsmarknadsministern säger att man har utrett detta och att tekoindustrin är viktig. Visst är detta bra, men vad vi förväntar oss nu är ett resultat av dessa utredningar och att man fyller det hela med någonting, så att det inte bara blir utredande och vackert tal.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1984/85:419 om svavelutsläppen från Karlshamns oljekraftverk

Anf. 18 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat när man kan förvänta att ansvarig myndighet upphäver dispenserna vid Karlshamns oljekraftverk och att verket tvingas till att rena sina rökgasutsläpp från svavel.

Karlshamnsverket är ett oljeeldat kondenskraftverk avsett för elproduktion. Vid verkets tillkomst i början av 1970-talet genomgick detta s. k. dispensprövning enligt miljöskyddslagen. Enligt de planer som då redovisades skulle Karlshamnsverket i takt med att kärnkraftens bidrag till elproduk-

tionen ökade komma att användas endast vid toppbelastning på elnätet. Vid miljöskyddsprövningen ansågs därför inte som rimligt att ställa krav på särskild rökgasrening vid Karlshamnsverket. Utsläppen av svaveldioxid regleras i stället enligt svavellagstiftningen. Enligt denna får utsläppen från oljeförbränning uppgå till högst 0,24 g svavel/megajoule tillfört bränsle. Detta motsvarar en svavelhalt på 1 % i oljan. Denna regel gäller sedan den 1 oktober 1984 hela landet.

Blekinge var ett av de första områdena i landet där bestämmelserna om högst 1 % svavel i oljan infördes. För Blekinges del skedde detta redan den 1 oktober 1977. För Karlshamnsverkets del har således sedan denna tidpunkt gällt att olja med en svavelhalt överstigande 1 % inte får användas. Enligt uppgift har under senare år inga dispenser från detta krav givits.

Verket används sålunda endast för topplastproduktion. På grund härav har utsläppen under senare år varit låga. Mot bakgrund härav har naturvårdsverket inte ansett det som angeläget att ta några särskilda initiativ beträffande utsläppen från Karlshamnsverket.

Utsläppen från Karlshamnsverket bör enligt min uppfattning bedömas mot bakgrund av de totala svavelutsläppen från oljeanvändningen i området. Enligt vad jag har erfarit håller naturvårdsverket på med en utredning i denna fråga. Det är enligt min uppfattning angeläget att denna utredning slutförs så snart som möjligt. Naturvårdsverket kommer då att redovisa de åtgärder som verket anser behövs för att minska svavelutsläppen från oljeförbränning ytterligare.

Talmannen meddelade att eftersom Bertil Måbrink var förhindrad att närvara fick Oswald Söderqvist ta emot svaret.

Anf. 19 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på Bertil Måbrinks fråga.

Först en kommentar till det som sägs i svaret om kärnkraften som skulle avlösa oljeproduktionen. Man kan säga att om vi inte fått den kraftiga introduktionen av el i våra värmesystem hade vi inte haft detta problem. Det är tur att distributionsnätet hållit den här kalla vintern då man varit tvungen att ta ut mycket el och köra gamla oljekondensverk, som Karlshamnsverket, för fullt.

Det finns en del oklarheter beträffande den aktuella frågan. I början av 1970-talet var bestämmelserna helt annorlunda, och då körde vi ut mycket svavel i Sverige. Sedan dess har ingenting gjorts i detta gamla verk. Jordbruksministern hänvisar till svavellagstiftningen, enligt vilken svavelhalten i eldningsolja får uppgå till högst 1 %. Den regeln gäller i hela landet. Såvitt jag kan förstå gäller den ju också för verk som är byggda senare, enligt de strängare bestämmelserna, och som är ålagda att införa rökgasavsvavling. Hur ställer det sig då? Släpper inte Karlshamnsverket fortfarande ut betydligt mycket mer oljeavgaser än exempelvis ett modernare verk som infört rökgasavsvavling? Är det bara svavelhalten i själva oljan som är

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

Om svavelutsläppen från Karlshamns oljekraftverk

*Om svavelut-
släppen från Karls-
hamns oljekraft-
verk*

avgörande för detta? Detta är en intressant fråga, eftersom det uppenbarligen inte har gjorts någonting sedan början av 1970-talet i detta avseende i Karlshamnsverket.

Faktum är att genom att vi har fått den toppbelastning som jag har berört tidigare, och som även jordbruksministern tar upp, har vi fått en mycket kraftig ökning av svavelnedfallet i Blekinge. Jag tror att vi kan vara överens om att det beror på att man har varit tvungen att köra det här verket. Därför kvarstår Bertil Måbrinks fråga, även om möjligheten hålls öppen att åtgärder skall vidtas när den utredning som naturvårdsverket håller på med är slutförd. Kan jordbruksministern säga någonting om när detta i så fall skall ske, och i övrigt kommentera frågan om olja med enprocentigt svavelinnehåll och rökgasavsvavlingen vid olika verk då den olja används?

Anf. 20 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det speciella med oljekondenskraftverket i Karlshamn är ju att det numera används i så liten omfattning, under så korta tider, att det sammantaget är fråga om mycket låga utsläpp från detta verk. Man har från naturvårdsverkets sida inte ansett det vara rimligt att göra investeringar på hundratals miljoner kronor för att försöka begränsa dessa mycket små utsläpp. Även i det här sammanhanget får man i någon mån väga kostnader mot den nytta man uppnår och se till att man placerar de resurser man kan sätta in så, att man får största möjliga utbyte av det arbete som vi skall bedriva för att begränsa våra luftföroreningar. Vi är alltså helt överens om att detta är ett av de stora problemen, som vi måste möta med effektiva åtgärder. Vi har nyligen lagt fram en proposition som gäller den punkten, och vi får väl tillfälle att diskutera frågan mer generellt när den propositionen kommer på riksdagens bord. Men motivet för att man inte har krävt att detta kraftverk skulle förses med den högre formen av rening är uteslutande att det används i så liten omfattning per år. Det används enbart som ett topplastverk.

Anf. 21 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag måste tolka jordbruksministerns andra anförande som att Karlshamnsverket, i jämförelse med moderna verk som har rökgasavsvavling, släpper ut mer svavel när det används.

Vi råder inte över klimatet. Det gör att när vi får en sådan här vinter och det blir en toppbelastning, då kommer detta verk att köra ut mer svavel än ett modernare verk som har rökgasavsvavling. Jag är överens med jordbruksministern om att detta skall åtgärdas så fort som möjligt. Det som är intressant är att få veta om jordbruksministern kan säga någonting om när detta kan ske. Kanske vi får en kall vinter nästa år också. Det finns en tendens att fler vintrar efter varandra blir kalla. Skall vi då fortsätta köra Karlshamnsverket utan att sätta in rökgasavsvavlingen, eller tänker man vidta några andra åtgärder?

Anf. 22 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! På den sista frågan vill jag bara svara att det är naturligt att först göra den ytterligare undersökning som naturvårdsverket har funnit motiverad för att man skall få en total bedömning av vilka effekter man kan erhålla med hjälp av olika åtgärder som sätts in och vilken roll som exempelvis det här verket spelar i sitt sammanhang i sitt område. Sedan kan man bedöma vilket som är det vettigaste sättet att placera de resurser som man anser det är rimligt att sätta in för att komma åt problematiken i dess helhet. På den punkten kan jag nu inte svara exakt när översynen kan vara genomförd, utan jag avvaktar naturvårdsverkets undersökningar. Men jag har markerat i mitt anförande att jag menar att det är angeläget att det sker skyndsamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1984/85:413 om värnpliktigas skador i samband med vinterutbildning

Anf. 23 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att undvika att värnpliktiga kommer till skada under vinterutbildning.

Oswald Söderqvist hänvisar i sin fråga till vissa övningar vid K 4 i Arvidsjaur där köldskador bland de deltagande soldaterna har uppmärksamats.

Såväl justitieombudsmannen som chefen för armén har beslutat att utreda de aktuella händelserna. Jag vill inte föregripa resultatet av dessa utredningar och avser därför inte för närvarande vidta några åtgärder.

Anf. 24 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga. Jag kan ha förståelse för att försvarsministern vill avvakta de nämnda utredningarna och se vad som kommer fram av dem. Det är ganska självklart.

Så länge vi har bestämt oss för att hålla ett militärt försvar måste vi också ha övningar. De måste ibland med nödvändighet bli ganska hårda, och jag tror inte att försvarsministern och jag har olika uppfattningar i den frågan. Men det har funnits och finns många övertramp i dessa övningar. Det finns chefer som gärna bedriver övningar med realism till övermått. Och bakom tidningsrubrikerna i detta fall kan vi ana det vi brukar kalla jägaranda – dvs. att man pressar sina soldater till nivåer i övningarna som är onödiga, eftersom det gäller övningar i fredstid.

Det finns gamla militaristiskt manhaftiga floskler såsom att man orkar dubbelt så mycket som man själv tror, tio gånger mer än ens mamma tror osv. Jag tycker att vi skall vara uppmärksamma på sådana tendenser och beivra dem mycket hårt när de dyker upp. Jag hoppas att försvarsministern gör det

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

*Om värnpliktigas
skador i samband
med vinterutbild-
ning*

*Om det svenska
deltagandet i mötet
i Paris mot kom-
munismen i Latin-
amerika*

om utredningarna visar att det har varit på det sättet.

Jag skulle också vilja efterlysa litet normer. Det har i varje fall tidigare vid garnisonerna i Norrland funnits normer för hur kallt det får vara om man skall gå ut med trupp. Det har framför allt gällt vid utbildningar, som är något annat än övning. När man är ute på övning kan man inte avgöra hur kallt det skall bli nästkommande dygn – det kan ju smälla till och bli kallt. Men det har också förekommit att man har avbrutit övningar – också relativt stora sådana – när temperaturen har gått ned mot 30°.

Jag skulle vilja höra om försvarsministern har några synpunkter på det. Finns det några oskrivna eller fastslagna normer? Om sådana inte finns: Är det inte lämpligt att införa normer för när trupp skall hållas ute och det är mycket kallt?

Anf. 25 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Det skall självfallet inte behöva inträffa några köldskador under värnpliktsutbildningen. Ansvaret härför åvilar både befälen och de värnpliktiga.

De normer som finns säger att varje chef skall vidta de åtgärder som behövs för att förebygga att personalen utsätts för ohälsa eller olycksfall. All personal skall medverka i samma syfte genom att dels följa givna föreskrifter och använda den utrustning som behövs, dels iakttäta den försiktighet i övrigt som situationen kräver.

När det gäller de aktuella frågorna förstår Oswald Söderqvist väl att jag inväntar JO:s och chefens för armén utredningar innan jag gör ytterligare kommentarer.

Anf. 26 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är varje chefs plikt, oavsett på vilken nivå han befinner sig, att måna om sina soldater. Annars är han en dålig chef, och det blir ett dåligt förband. Vad man kan frukta är, som jag sade tidigare – vilket jag tror att försvarsministern också i viss mån fruktar – att man har gått ifrån normerna. Men jag avvaktar försvarsministerns ställningstagande sedan fakta har lagts fram om vad som har hänt, vem som har felat – om någon har gjort det – och huruvida det hela i så fall skall beivras.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1984/85:442 om det svenska deltagandet i mötet i Paris mot kommunismen i Latinamerika

Anf. 27 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat utrikesministern vilka åtgärder han ämnar vidta med anledning av att tre svenskar deltagit i ett möte i Paris, vid vilket vissa frågor om Latinamerika behandlades.

Frågan har överlämnats till mig.

Samtliga tre svenskar – som Eva Hjelmström i frågan beskriver som högt uppsatta officerare – är pensionärer. De har deltagit i Parismötet som privatpersoner utan något uppdrag att representera Sverige eller den svenska försvarsmakten.

Att införa regler som inskränker privatpersoners fria rätt till utlandskontakter bör enligt min mening inte komma i fråga. På personer som innehaft högre tjänster inom exempelvis försvarsmakten har man dock rätt att ställa särskilda krav på försiktighet och omdöme i internationellt umgänge.

Jag vill tillägga att försvarsmakten självfallet inte har något som helst att göra med Parismötet, dess arrangörer eller finansiärer.

Anf. 28 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga.

Jag är helt medveten om att deltagandet kritiserats också av ledande svenska försvarsexperter, men som jag sade i min fråga måste det ändå betecknas som uppseendeväckande, för att inte säga oförsvarligt, att tre tidigare höga officerare – i och för sig pensionerade – just i ett skede då de progressiva krafterna i Centralamerika behöver all vår solidaritet åker ned till Paris och deltar i detta möte. Vi vet att svenska riksdagsledamöter från förhoppningsvis samtliga partier nu i dagarna kommer att vädja till USA:s senatorer att inte ge ytterligare stöd till contras.

Jag är också medveten om det som försvarsministern säger, att vi naturligtvis inte kan utfärda reseförbud för pensionerade tidigare höga officerare. Men då man läser i tidningarna att de åkt ner och passat på att redogöra för och förklara hur Sveriges neutralitet och alliansfrihet skall se ut blir man litet skrämmd, när man vet att det var av en av de största antikommunisterna – för att inte säga en ren fascist – som arrangerade mötet, nämligen denne Moon. Jag uppfattar trots allt försvarsministerns uttalande som en klar kritik av detta deltagande.

Jag är emellertid – samtidigt som Olof Palme för fram kritik och samtidigt som Sverige för en fast och konsekvent politik gentemot dessa länder – något osäker och undrar: Vad har vi för garantier för att något sådant här inte kommer att ske igen?

Anf. 29 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! De tre svenska deltagarna i Parismötet har samtliga i anslutning till pensioneringen blivit reservofficerare. I den egenskapen tillhör de alltså fortfarande försvarsmakten och är således bundna av vissa tjänsteföreskrifter som gäller för personalen där. De aktuella föreskrifterna innehåller inte någon reglering av reservofficerarnas privata utlandskontakter, och som jag framhöll i mitt första svar finns det heller inte någon anledning att införa en sådan reglering.

Även om formella regler saknas kan det emellertid vara lämpligt att den som tidigare varit anställd på hög nivå inom försvarsmakten genom t. ex. försvarsstaben undersöker lämpligheten av att delta i en internationell sammankomst. Som det aktuella exemplet belyser finns det i annat fall ofta

Tisdagen den
12 mars 1985

*Om det svenska
deltagandet i mötet
i Paris mot kom-
munismen i Latin-
amerika*

en risk för att deltagarna uppfattas som officiella representanter för Sverige eller för vår försvarsmakt.

Anf. 30 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för detta mycket klagörande svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1984/85:117 och 123 till justitieutskottet

1984/85:126 till socialutskottet

1984/85:129 till finansutskottet

1984/85:130 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:131 till utrikesutskottet

1984/85:132 till utbildningsutskottet

1984/85:135 till socialutskottet

1984/85:136 till bostadsutskottet

11 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1984/85:2848 till näringsutskottet

12 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkanden 1984/85:37–39 och 43

Justitieutskottets betänkanden 1984/85:17–21

Utbildningsutskottets betänkande 1984/85:14

13 § Anf. 31 TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas lagutskottets betänkande 17 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

14 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1984/85:133 Skärpningar av statistiksekretessen

1984/85:138 Radio- och kassettidningar

1984/85:139 Luftfartsverkets investeringar m. m.

1984/85:141 Litteratur och folkbibliotek

1984/85:142 Förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka

1984/85:144 Ändring i beskattningen av utländska skadeförsäkringsanstalter, m. m.

15 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1984/85:19 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av riksbankens verksamhet under år 1984

Nr 95

Tisdagen den
12 mars 1985

**Meddelande om
interpellationer**

16 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1984/85:2849 av *Sten Sture Paterson m. fl.*

1984/85:2850 av *Arne Andersson i Ljung m. fl.*

1984/85:2851 av *Bengt Kindbom m. fl.*

1984/85:2852 av *Stina Gustavsson och Bengt Kindbom*

1984/85:2853 av *Arne Nygren*

1984/85:2854 av *Börje Hörnlund och Karin Israelsson*

1984/85:2855 av *Kerstin Anér*

1984/85:2856 av *Einar Larsson m. fl.*

1984/85:2857 av *Lars Werner m. fl.*

Livsmedelsforskning (prop. 1984/85:121)

1984/85:2858 av *Karl-Anders Petersson*

Fullmäktiges i riksbanken förslag om ändring i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank och i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet) (försl. 1984/85:17)

17 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 12 mars

1984/85:114 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till statsministern om Förenta staternas embargopolitik:

Förenta staternas embargopolitik eller politik av exportkontroll började i sitt efterkrigsstadium i slutet av 1947. Det var en politik av ekonomisk krigföring som ingick i det kalla kriget. Formellt var den riktad mot Sovjetunionen och andra socialistiska stater, men i realiteten kom den att rikta sig också mot en rad andra länder vilka påtvingades medverka i embargopolitiken. Detta skedde bl. a. genom krav som uppställdes i samband med den s. k. Marshallhjälpen.

För att genomföra den ekonomiska krigföringen skapades en särskild organisation kallad "The Co-ordinating Committee", vanligen förkortat till Cocom. Organisationen grundades 1949. Förutom detta formella arrangemang har Förenta staterna slutit hemliga bilaterala avtal om exportkontroll med en rad länder utanför NATO. I den utförliga analys av den amerikanska embargopolitiken som givits av Gunnar Adler-Karlsson, dels i en akademisk avhandling, dels i sammandrag i skriften Västerens ekonomiska krigföring

1947–1967, uppges mer än 50 nationer ha deltagit i denna ekonomiska krigsföring.

Förenta staternas embargopolitik har förts med växlande intensitet under olika avsnitt av efterkrigstiden beroende bl. a. på de politiska konjunkturer-
na i och utanför USA. I den amerikanska litteraturen har den vanligen
framställts som en kontroll enbart över export av "strategiska" varor. Som
Gunnar Adler-Karlsson påpekat beror verkställandet av politiken på hur
man definierar en "strategisk" vara. "I Förenta staterna har termen
definierats på vidast möjliga sätt. I den amerikanska kongressen har till och
med en damkam av plast med gillande blivit definierad som 'strategisk', och i
enlighet med logiken i en sådan definition upphörde praktiskt taget all
amerikansk export till kommunistländerna i början av 1950-talet."

Efter en viss avmattning, beroende bl. a. på tvekan huruvida bojkotten
verkligen var effektiv i förhållande till sina syften, synes Förenta staternas
embargopolitik under de senaste åren åter ha intensifierats. Detta synes ha
samband med den ökade betydelsen av datorer och olika elektronikkompo-
nenter i den tekniska och ekonomiska utvecklingen. En svensk tidskrift, *Ny
teknik*, har nyligen utförligt beskrivit Förenta staternas kontroll av handeln.
Den sammanfattar (nr 7 1985):

"Den amerikanska kontrollen av känslig USA-teknik tränger djupt in i
den svenska industrins vardag. *Det breda beroendet*: En mängd till synes
'oskyldiga' produkter tillverkade i svensk industri innehåller komponenter
som underkastas amerikansk kontroll. Det är inte bara handeln med svensk
teknologi österut som kontrolleras – handeln mellan västländer är också
beroende av USA:s godkännande. *Det djupa beroendet*: Den svenska
elektronikindustrin är djupt beroende av teknik från USA. Detta skapar en
oro inte bara hos industrin utan också hos myndigheter. *Det stora ansvaret*:
Svenska företag blir direkt ansvariga inför de kontrollerande amerikanska
myndigheterna när de handskas med avancerad eller 'känslig' teknik från
USA. Vad gör svenska företag för att klara de amerikanska villkoren?"

Svenska företag som vill importera varor från USA måste i ett stort antal
fall underteckna särskilda intyg, där man förpliktar sig att inte "vidareexpor-
tera, vidare sälja eller på något annat sätt göra oss av med de uppgivna
varorna, utan att det är uttryckligt tillåtet i USA:s exportregler, eller utan ett
skriftligt godkännande i förväg från USA:s handelsdepartement, till:
1) något land som inte är godkänt för export enligt vad som framgår av
följesedlar, fakturor eller på något annat sätt, 2) till någon person om det
finns skäl att tro att det direkt eller indirekt leder till överlåtelse av varorna
som står i strid med redogörelsen i detta intygande, eller i strid med USA:s
exportregler." (Citerat efter *Ny teknik* nr 7 1985.)

Denna försäkran gäller alltså den enskilda importaffären. Enligt vad *Ny
teknik* uppger har emellertid över 300 svenska företag, sjukhus och skolor
skrivit under en allmän försäkran om samarbete när USA begär det. Denna
skriftliga försäkran uppges ha följande lydelse:

"LETTER OF ASSURANCE (Skriftlig försäkran)

Vi går med på att iaktta följande villkor för all framtida försäljning av varor med USA-ursprung köpta av oss:

Vi går med på:

a) Att inte vidareexportera USA-varor från Sverige utan godkännande i förväg från USA:s handelsdepartement.

b) Att sälja vidare bara till pålitliga firmor som är kända som slutanvändare; att sälja vidare bara till andra handlare som såvitt vi vet säljer enbart till pålitliga firmor som är kända som slutanvändare.

c) Att samarbeta fullt ut närhelst vi får oss förelagt att stå för information om hur USA-varor som godkänts för export till Sverige disponerats.

Dessa åtaganden skall betraktas som komplettering av varje framställning vi kan ha lämnat, eller kommer att lämna, till våra amerikanska leverantörer för att understödja ansökan om exportlicenser från USA. Vi är införstådda med att dessa åtaganden ska förnyas vartannat år." (Ny teknik nr 9 1985.)

I ett kompendium om USA:s exportbestämmelser skriver utlandschefen vid Stockholms handelskammare Tell Hermanson:

"Försäkran innehåller också en förbindelse om samarbete för att utvärdera vart varor tagit vägen. Ett företag som undertecknat detta får anses ha godkänt att revision och kontroll från amerikansk sida får göras inom företaget."

När den amerikanska embargopolitiken diskuterats har det ibland anförts, att det handlar om frivilliga åtaganden från de svenska företagens sida som svenska myndigheter inte har någon anledning att lägga sig i. Detta är ett betraktelsesätt som ej kan få stå oemotsagt. Att en främmande stats myndigheter skaffar sig kontrollrätt över verksamhet bedriven i Sverige kan inte sägas stå i överensstämmelse med principer om självbestämmanderätt och suveränitet.

Det är heller inte så att det enda motivet bakom den amerikanska embargopolitiken är strävan att värna Förenta staternas säkerhet. Mer och mer synes andra motiv ha trätt i förgrunden. Förenta staternas embargopolitik är ett vapen i de stora USA-baserade imperialistiska koncernernas kamp för att slå ut sina konkurrenter.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga statsministern:

1. Vilken omfattning har Förenta staternas embargopolitik vad gäller Sverige?
2. Vilken kvantitativ och kvalitativ betydelse har Förenta staternas embargo-politik när det gäller det svenska näringslivets utveckling?
3. Hur bedömer regeringen motiven bakom den amerikanska embargo-politiken?
4. Anser regeringen att den kontroll av USA-myndigheter som utövas i Sverige står i överensstämmelse med principerna om folkens självbestämmanderätt och suveränitet?
5. Vad avser regeringen att göra för att värna svenska företag mot kontroll utövad av utländska myndigheter?

Tisdagen den
12 mars 1985

*Meddelande om
interpellationer*

1984/85:115 av *Gunnar Olsson* (s) till jordbruksministern om svenska kyrkans markinnehav:

Svenska kyrkans skogsinnehav har på senaste tiden blivit föremål för uppmärksamhet. I vissa fall sätts lantbruksnämndernas prisprövningsregel ur spel, och som en följd härav uppstår det svårigheter att kunna förvärva mark som utbjuds till försäljning för bl. a. dem som arrenderar mark tillhörig svenska kyrkan.

Ett exempel på detta som rönt stor uppmärksamhet är ett fall i Kalhyttan i Filipstads kommun i Värmland.

Principen måste vara att arrendefastigheter tillhörande kyrkan skall ingå i den uppbyggnad av rationella familjejordbruk som bidrar till en levande landsbygd. Det får inte bli en utveckling mot att kyrkan bibehåller och kanske t. o. m. utökar sitt innehav av skogsmark – medan däremot åkermarken fördelas på andra ägare – och därmed splittrar en enhet som mycket väl skulle kunna ge bärgning åt en ung brukare.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga jordbruksministern:

Avser jordbruksministern vidta några åtgärder för att förhindra att kyrkan på sätt som ovan angetts splittrar sitt innehav av skogs- resp. åkermark?

18 § Kammaren åtskildes kl. 15.55.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert